

Bijdragen en mededelingen van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren

REDEVOERING VAN DE VOORZITTER VAN DE NEDERLANDSE
VERENIGING VAN BOSEIGENAREN GEHOUDEN OP DE
ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN 25 MEI 1962

Dames en Heren,

Gaarne heet ik U allen van harte welkom op deze 33ste Algemene Ledenvergadering. Ik wil beginnen met mijn spijt te betuigen over het feit, dat deze vergadering samenvalt met de voorjaarsvergadering van de Kon. Ned. Bosbouw Vereniging. De beide data waren ongeveer gelijktijdig door de besturen vastgesteld en het bleek welhaast onmogelijk deze te wijzigen. Wij zullen trachten in de toekomst herhaling hiervan te voorkomen.

Voorts zou ik gaarne in het bijzonder welkom heten ons bestuurslid en erelid, de heer Oudemans, die zo welwillend is ons hedenmiddag op „Schovenhorst” te ontvangen. Zoals de meesten van U zullen weten heeft de heer Oudemans dit jaar zijn 70ste verjaardag gevierd, welke heuglijke gebeurtenis wij op gepaste wijze in de kring van de bosbouw hebben gevierd. Het bestuur meende, dat het een goede gedachte was dit jaar kennis te nemen — voor velen van U waarschijnlijk opnieuw kennis te nemen — van hetgeen deze bosbouwveteraan in navolging van zijn voorouders op „Schovenhorst” tot stand heeft gebracht. Ik twijfel er niet aan of dit programmapunt zal Uw volle aandacht hebben.

Alvorens tot het huishoudelijk deel van de vergadering over te gaan wilde ik gaarne nog een aantal punten, voor de bosbouw van belang, in het kort de revue laten passeren. Voor ons allen weegt natuurlijk zwaar het economisch rendement van het bosbezit. De kosten blijven stijgen en de opbrengsten passen hierbij niet aan, doch vertonen eerder een dalende tendens. De weersomstandigheden zijn bovendien voor de bosbouw de laatste jaren ongunstig geweest. Eerst een jaar van grote droogte; kort daarop zeer ernstige en late nachtvorst en thans een uitzonderlijk ongunstig voorjaar, waaronder met name vele jonge douglasbestanden plaatselijk ernstig hebben geleden.

Deze ontwikkeling vervult ons met zorg. De kostenstijging vindt voor een belangrijk deel zijn oorzaak in de stijging van de arbeidslonen en het is duidelijk, dat bij de onderhandelingen over de arbeidslonen de bedrijfsuitkomsten mede een factor van overweging vormen, doch anderzijds is het voor de bosbouw een gebiedende eis om bij de loonvorming niet zodanig achter te raken, dat geen arbeiders — althans geen goede arbeiders — aangetrokken kunnen worden. Het is nodig ook in de toekomst te zien.

Aan de inkomstenkant zijn het de houtprijzen en de afzetmogelijkheden,

die de aandacht vragen. Deze houtprijs nu wordt gevormd op een vrije markt tussen vraag en aanbod. De ongunstige ontwikkeling van deze prijs heeft de laatste jaren uit de aard der zaak meermalen onderwerp van gesprek in Europees verband uitgemaakt. Algemeen is men van oordeel, dat een kunstmatig optrekken van de houtprijzen de afzetmogelijkheden op den duur vermindert door versnelde toepassing van houtvervangende materialen. Over de wijze van afzet wil ik U straks ook nog het een en ander zeggen. Gegeven deze situatie is natuurlijk meermalen onder het oog gezien of de bosbouw bij de overheid om subsidie zou moeten vragen. Afgezien van het feit, dat deze materie uitermate ingewikkeld is in verband met de wijze van exploitatie, groeiomstandigheden, wijze van onderhoud in het verleden e.d., acht het bestuur steunmaatregelen verwerpelijk in verband met de grote inmening van de overheid, die onherroepelijk aan deze steun verbonden is, terwijl voorts de aandrang om dan maar zoveel mogelijk terrein door de Staat te laten kopen en exploiteren ongetwijfeld groter zal worden.

De verhoudingen liggen hier nu eenmaal anders dan bijvoorbeeld in een land als Frankrijk, waar de overheid zich ernstige zorgen maakt over het feit, dat enige millioenen hectaren hakhout vrijwel niets produceren. Daar heeft de Minister van Landbouw een beroep op de organisatie van bos-eigenaren gedaan om door propaganda en voorlichting de productie op te voeren, waarbij uit een nationaal fonds ook op grote schaal middelen ter beschikking worden gesteld.

In Nederland komt het accent bij ons bosbezit steeds meer te liggen op het gebied van het natuurschoon en de recreatie. Het is dan ook om die redenen, dat de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en de A.N.W.B. pogingen ondernemen om de fiscale faciliteiten, die de Natuurschoonwet kent, uit te breiden. Er is hier inmiddels zeer belangrijk voorbereidend werk verricht en het is zeer te hopen, dat de resultaten hiervan vruchtdragend zullen zijn en merkbaar zullen worden.

Ik ben van oordeel, dat we vorengenoemde ontwikkeling als een gegeven moeten aanvaarden en dat wij tegenover de ongunstige factoren onze positieve instelling moeten behouden. Met klagen en een negatieve instelling heeft nog nooit iemand iets bereikt.

Wil men dat de exploitatie van zijn bosbezit zo gunstig mogelijk is, dan moet men ook dezelfde maatstaven aanleggen, die men aan iedere economische bedrijfsvoering toekent, namelijk deskundige bedrijfsleiding en gebruikmaking van alle ons ter beschikking staande moderne middelen.

Aan de kostenzijde is o.a. het hele complex van factoren, dat men arbeids-rationalisatie noemt, van de allergrootste betekenis. Evenzeer is van belang de juiste keuze van de houtsoorten op de verschillende gronden en niet minder de kwaliteit en de herkomst van het plantmateriaal. Goed plantmateriaal is nooit te duur. Besprekingen tussen de besturen van de Stichting Verbetering Houtopstanden en het Bosbouwproefstation hebben geleid tot een fusie tussen beide organisaties, die naar wij hopen tot een nog betere coördinatie op het gebied van de selectie en veredeling zal leiden.

Met grote zorg worden de opstanden voor de zaadverzameling uitgezocht. Dat zijn dus opstanden, die onder Nederlandse omstandigheden de beste productie geven en die als zodanig dan ook een NAKB-keur krijgen. In de andere landen van de E.E.G. zal iets dergelijks geschieden. Er zal ook een vrije import en export van goedgekeurd zaadgoed en plantmateriaal mogelijk zijn. Men bedenke echter wel, dat van materiaal, dat in het buitenland

uitstekend voldoet, geenszins vaststaat, dat het ook in Nederland bevredigende resultaten zal geven. Men late zich hierover deskundig voorlichten door het Bosbouwproefstation, het Staatsbosbeheer, de Ned. Heidemij en andere deskundigen.

Wanneer wij van oordeel zijn, dat directe steun in de vorm van subsidie aan de bouseigenaren door ons niet moet worden gevraagd, is het wel goed zich anderzijds te realiseren, dat de overheid de bosbouw reeds indirect helpt. Het Bosbouwproefstation ontvangt jaarlijks *f* 425.000 Rijkssubsidie, de Stichting Verbetering Houtopstanden *f* 50.000. De bosbouwvoorlichting kost jaarlijks *f* 750.000 waarvan ruim de helft ten behoeve van de particuliere bosbouw. Van het economisch onderzoek in de bosbouw door het L.E.I. wordt de helft door het Rijk gedragen.

Van de totale inkomsten van het Bosschap komt 20 à 25% vermoedelijk voor rekening van het Rijk, ofschoon zeker niet alle activiteiten van het Bosschap voor het Staatsbosbeheer van direct belang zijn. Bij de behandeling van de Boswet in het Parlement bijvoorbeeld heeft het Bosschap grote activiteit ontwikkeld om het door de Minister van Landbouw ingediende wetsontwerp in voor ons gunstige zin te wijzigen.

De activiteiten van de belastingcommissie ten aanzien van de belastingwetgeving heeft voor het Staatsbosbeheer weinig betekenis. Wel voor de Rijks- en de Gemeentelijke overheid van belang is hetgeen door het Bosschap wordt gedaan ter verkrijging van een redelijke waterschapsbelasting van bosgronden.

Een belangrijk deel van de tijd van de functionarissen wordt ook in beslag genomen door de regelmatig terugkerende besprekingen over de arbeidsvoorwaarden, met name — en dat wil ik hier even duidelijk stellen — van het niet-overheidspersoneel. Helaas blijkt het nog steeds niet mogelijk te zijn geweest om enige coördinatie te verkrijgen met de lonen in de overheidssectoren. Dit zal ook wel een bijzonder moeilijk probleem blijven, doch met erkenning van de moeilijkheden meen ik, dat in het bijzonder door het Staatsbosbeheer hieraan meer aandacht dient te worden besteed en meer begrip dient te worden opgebracht.

Aansluitende op de activiteiten van het apparaat van het Bosschap zelf is ook van belang hetgeen door het Bosschap door middel van subsidies wordt gedaan. Het Bosbouwproefstation ontvangt *f* 18.000 plus *f* 10.000 voor het rationalisatie-onderzoek. Het I.T.B.O.N. ontvangt *f* 4.500. Voor de Stichting Verbetering Houtopstanden is *f* 8.000 uitgetrokken.

Verder werd gefinancierd een sociologisch onderzoek om de positie van de bosarbeiders te bepalen, op een „fifty-fifty”-basis met het Rijk, terwijl door het L.E.I. op het ogenblik een onderzoek wordt ingesteld naar de afzetmogelijkheden van hout, met name paalhout, in Nederland. De gegevens zullen binnenkort ter beschikking komen. Hiervoor is *f* 15.000 uitgetrokken, die wellicht niet geheel wordt gebruikt. Voorts wordt samen met de inlandse houthandel het nodige gedaan om de houtafzet in Nederland door middel van onderzoek en propaganda te stimuleren. U vindt hierover het een en ander in het jaarverslag. Het aandeel van het Bosschap is *f* 24.000.

Het economisch bosbouwkundig onderzoek in Nederland geschiedt dus door het L.E.I. Daarnaast wordt onderzoek verricht door de E.E.G.-Com-

missie in samenwerking met de F.A.O. Het onderzoek betreft vooral de te verwachten afzetmogelijkheden van hout. Nu komt het mij voor, dat de bosbouw in Nederland ten aanzien van de afzet in een betrekkelijk ongunstige positie is.

Ten eerste zijn er de grote verschillen in kwaliteit en ten tweede is het bosbezit in Nederland over het algemeen niet zeer groot, zodat veelal kleine partijen worden aangeboden, hetgeen ook voor de houthandel niet altijd voordelig is. Verder zijn er aanwijzingen, dat de houthandel niet steeds efficiënt georganiseerd is, onderlinge prijsafspraken buiten beschouwing latend.

Wat wij in Nederland nodig hebben is een betere bundeling van de afzet via een efficiënt werkend apparaat. Het zal U bekend zijn, dat de Ned. Heidemij reeds zeer lang zogenaamde houtmagazijnen exploiteert. Enige jaren geleden is er contact geweest tussen de Ned. Heidemij en onze vereniging, waarbij werd overeengekomen dat uit de deelnemers aan de verschillende houtmagazijnen door ons een Commissie zou worden gevormd, die ten aanzien van de exploitatie van deze houtmagazijnen van advies zou kunnen dienen en die ook meer inzicht zou krijgen in de gang van zaken. Terzelfdertijd bestond echter bij de Ned. Heidemij de behoefte om de houtmagazijnen te reorganiseren. Zeer onlangs is deze Commissie voor het eerst bijeengekomen en zijn door de Ned. Heidemij voorstellen gedaan voor een geheel gewijzigde opzet.

Tot nu toe ressorteerden deze houtmagazijnen onder de zogenaamde rentambten en hadden in principe een coöperatieve opzet. Van dit laatste is in de praktijk niets terechtgekomen. In gunstige jaren vond weliswaar een nabetaling aan de deelnemers plaats, doch in ongunstige jaren ging men er niet toe over gelden van de deelnemers terug te vorderen, doch droeg de Ned. Heidemij het verlies.

Bij de nieuwe opzet gaan de houtmagazijnen een weliswaar centraal geëördineerd maar toch zelfstandig leven leiden. Zij worden dus losgemaakt van de rentambten. Bovendien beperkt men zich niet meer tot de verkoop van hout, dat aan de houtmagazijnen wordt aangeboden, maar zal men ook actief tot aankoop van hout overgaan, om zodoende bij de verkoop over voldoende hoeveelheden en assortimenten te kunnen beschikken om interessante aanbiedingen te kunnen doen, waarvan de deelnemers aan de houtmagazijnen dus mede profiteren. Het denkbeeld van een coöperatie heeft men laten vallen. Men betaalt dadelijk de vigerende prijs (marktprijs) en mocht na afloop van het jaar blijken, dat door een houtmagazijn een zeer gunstig exploitatieresultaat is verkregen, dan zal aan de beseigenaren, die via onderhandse verkoop 50 m³ of meer of voor een totaalbedrag van f 1.500 of meer hebben geleverd, een uitkering worden gedaan ten bedrage van $\frac{1}{3}$ van de bedrijfswinst. Verder wordt $\frac{1}{3}$ van de bedrijfswinst gereserveerd en $\frac{1}{3}$ vloeit naar de Ned. Heidemij. De beseigenaren en de beheerders, ook die in dienst van de Ned. Heidemij zijn, zijn vrij om het hout via het houtmagazijn af te zetten dan wel via andere kanalen.

Er komt een commissie van advies van onze vereniging. Deze commissie heeft tot taak de directie van de Ned. Heidemij te adviseren over die zaken, welke van belang zijn in verband met het te voeren beleid inzake de houtmagazijnen, terwijl de commissie bovendien de resultatenoverzichten van de houtmagazijnen met een toelichting van de directie zal ontvangen. Wij achten deze ontwikkeling van uitermate grote betekenis en hopen in ons

aller belang, dat dit prijzenswaardige nieuwe initiatief van de Ned. Heidemij met succes bekroond zal mogen worden.

Ik noemde zoëven het sociologisch onderzoek, verricht door het L.E.I. Het lijvige rapport is nog niet gepubliceerd, doch ik heb de vrijheid U reeds thans een en ander uit het concept-rapport mede te delen. Wanneer ik dan zo willekeurig enkele grepen doe, dan blijkt in de eerste plaats volgens het onderzoek, dat het aantal bosarbeiders tussen 1947 en 1960 gedaald zou zijn van 4500 tot 4000, een daling derhalve van 11%, die zeer gering is als men deze vergelijkt met de daling van het aantal landarbeiders in dezelfde periode. Deze daling bedroeg namelijk 54%. Van de 4000 bosarbeiders zouden er maar 1850 bij het particulier bosbezit werkzaam zijn, waarvan 1400 als vaste arbeider en 450 als los arbeider.

De bedrijven beneden de 5 ha buiten beschouwing latend, bedroeg de arbeidsbezetting ongeveer $1\frac{1}{2}$ man per 100 ha en 1 manjaar per 100 ha. Voor de gemeenten is de arbeidsbezetting ongeveer gelijk; bij het Staatsbosbeheer aanzienlijk hoger. Voorts blijkt dat de gemeenten en ook het particulier bosbezit, in vergelijking met anderen, nog zeer veel in tijdloon werken en ook achterblijven bij de toepassing van gerationaliseerde arbeidsmethoden. Er ligt hier nog een groot werkterrein.

Opvallend is, dat $\frac{3}{4}$ van het aantal bosarbeiders niet als bosarbeider begonnen, maar uit een ander beroep naar de bosarbeid is overgegaan. Slechts bij de Kon. Houtvesterijen is dit iets meer dan de helft. Ik stel mij voor, dat wanneer dit rapport uitkomt, een bespreking in het Bosbouw tijdschrift zal verschijnen. Het rapport bevat zeer veel gegevens en ik hoop dan ook, dat het de nodige belangstelling zal krijgen.

In het jaarverslag heeft U kunnen lezen, dat de ledenvergadering van de Kon. Ned. Bosbouw Vereniging het door het Bestuur gedane voorstel om in de toekomst het Ned. Bosbouw Tijdschrift gezamenlijk door de beide Verenigingen te doen uitgeven heeft verworpen. Het zal U duidelijk zijn, dat wij onder deze omstandigheid onzerzijds ook niet bereid waren tot kostenverdeling op 50—50 basis. Anderzijds zijn wij er wel van overtuigd, dat ten behoeve van de gehele Nederlandse bosbouw het Ned. Bosbouw Tijdschrift toch van eminent belang moet worden geacht. Wij hebben thans een compromis bereikt op basis van een kostenverdeling voor het algemene gedeelte van $\frac{4}{7}$ voor de K.N.B.V. en $\frac{3}{7}$ voor ons.

Voorts bestaat er nog enig verschil van mening tussen de K.N.B.V. en ons over de samenstelling van de Bosbouwvoorlichtingsraad. Overeenkomstig de conceptie, die ook voor de Landbouwvoorlichtingsraad punt van uitgang is geweest, dient deze Adviesraad enerzijds uit een aantal leden, aan te wijzen door de Minister uit de ambtelijke sector, anderzijds uit een aantal leden, aan te wijzen door de standsorganisaties, met name degenen, die voorgelicht worden, te bestaan.

De Kon. Ned. Bosbouw Vereniging meent nu, dat zij ook in deze voorlichtingsraad vertegenwoordigd zou moeten zijn. Bij het Staatsbosbeheer is men van hetzelfde gevoelen en zou men bovendien de Ned. Heidemij en de Vereniging van Rentmeesters vertegenwoordigd willen zien. Het bestuur meent echter, dat deze gedachtengang onjuist is. Wèl is het bestuur bereid om, indien wij een 6-tal leden voor deze raad zouden mogen voordragen, voor één lid overleg te plegen met de Kon. Ned. Bosbouw Vereniging, voor

één lid met de Ned. Heidemij en voor één lid met de Vereniging van Rentmeesters. Het Bosschap deelt onze mening en heeft ook in deze geest aan de Minister van Landbouw en Visserij geschreven.

Tenslotte moge ik nog vermelden, dat op initiatief van de Stichting Bosbouw Praktijkonderwijs samen met de Bosbouwtechnische School te Apeldoorn een adviescommissie voor het leerlingenstelsel in de bosbouw in het leven is geroepen, waarin onze vereniging door de Secretaris is vertegenwoordigd.

Dames en Heren, dit waren zo enkele losse grepen uit de problematiek, waarvoor wij ons op dit moment geplaatst zien, en een aantal ontwikkelingen, die zich de laatste tijd hebben voorgedaan. De toekomst zal voor het particuliere bosbezit niet gemakkelijk zijn. Ik hoop echter, dat door verdere ontwikkeling van de bovengenoemde activiteiten en niet in de laatste plaats door de inspanning van iedere bosbezitter persoonlijk, aan de bestaande moeilijkheden het hoofd kan worden geboden. Wij moeten blijven geloven in de waarde van het particuliere bosbezit in Nederland en trachten ook anderen daarvan te overtuigen.

Hiermee open ik de Algemene Vergadering.

In de jaren dat de Ned. Heidemaatschappij geen plaat als waarschuwing ter voorkoming van bos- en heidebrand uitgeeft, doet het Bosschap dit. Hierbij een afbeelding van de plaat in kleuren, die op aanvraag bij de Secretaris van het Bosschap, Laan Copes van Cattenburch 100, Den Haag, gratis is te verkrijgen in gewenste aantallen.

De afmetingen van deze plaat zijn bescheiden gehouden op een hoogte van 23 cm en een breedte van 68 cm.